

Párhuzamos életképek VII.

Nagy a forgalom a damaszkuszi úton. Nem is lenne baj, csak hogy nem a hátraarc teszi az embert kiválóvá, hanem életének, gondolkodásmódjának megváltoztatása. Az értékek megvállásán túl, azok követése. A délvideki magyar értelmiség körében nemcsak az értékrend, hanem az erkölcs is válságban van. Sem a keresztény, sem a nemzeti elhivatottság nem tud megfoganni ott, ahol zavaros elmék mossák össze a talmi az értékkel, a hitet a szekták tanításával, ünnepeink dátumának önkényes ideahelyezgetésével.

*

– Magyar magyarnak farkasa? – teszi fel a kérdést egyik hetilapunk körkérdése, amelyben viszont éppen az óbecsei polgármesteri választásokkal kapcsolatosan a "farkasok" véleményét kérik ki ez ügyben. Furcsa: a témát körüljárók, de a válaszadók fejében sem fordul meg, hogy a "farkasként" viszonyulók a magyar nevük ellenére sem a magyar közösség érdekét tartják fontosnak, hanem saját kis pecsenyéjüket igyekeznek sütögetni az idegen érdekek szolgálatával. Történelmük számtalan példát szolgáltat erre vonatkozóan. Királyok, kiskirályok, miniszterek és miniszterelnökök, pártok, írók értelmiségiek egész sora felvehető a példatárba, akiknél a nemzeti közösség iránti felelősség és erkölcs csődöt mondott. Ezekből sok van a Délvidéken, talán több mint bárhol máshol a Kárpát-medencében.

*

– A horvát- bunyevác híveinket messzemenően erősebb hitbuzgalom jellemzi, mint a magyar híveket – fejtette ki prédikációjában az egyik magyarul is beszélő szabadkai plébános. Csupán azt felejtette el hozzátenni, hogy az elmúlt nyolcvan év alatt a horvát közösség a közel múltig hatalmat gyakorlóként volt otthon ezen a területen, ott, ahol a magyarokra a megtértek életérzését kényszerítették. Nemzeti önbecsülésünket igyekeztek minden tekintetben aláásni, akár úgy, hogy utcát neveztek el a magyar nyelv tanulását nyíltan elutasító

Strossmayer diakóvári püspökről, aki a szerémségi magyar falunak, Maradéknak a kérését megtagadta, és nem volt hajlandó magyarul tudó plébánost helyezni templomukba. Mindezt abban az időben és területen tette, amikor és ahol ezer éve a Szent Korona fennhatósága volt érvényben. Szabadkán továbbá mellszoborral köszönték meg Blaško Rajićnak a trianoni döntés vatikáni elismertetése körüli tüsténkedését. Nem a sérelmek, a magyar kereszt súlya tette hallgataggá az alföldi magyarokat, akik bár nem tülekednek az első helyért, a Miatyánkot, ha lassabban is, de azért jól érthetően mondják minden szentmisén. Márpedig, amit a magyar ember mond, azt akarja, hiszi és kitaróan teszi is.

*

– A mi helybeli plébános urunk kijött a templomba, összeverte az oltárokat, Krisztus koporsóját, Jézus Szíve oltárt, Mária oltárát, a szószéket és a gyóntatószéket is, csak a padok maradtak meg, amiben ülünk. Semmi más. A Szűz Mária kép, amely a Mária oltáron állt, a sarokban hever, Krisztus pedig kifordítva koporsójából meztelenül fekszik a betonon. Mindent összevágott a tűzre – meséli Farkas Istvánné a drávaszögi Darázs település magyarok lakta negyedének meggyalázását, amikor a helyi horvát pap 2003 ádventjének előestéjén fejszével semmisítette meg a régi, magyarok által látogatott templom évszázados kegyszobrait, fafaragású berendezését. - Azt mondja, terhére van ez a templom, mert két templom egy faluban nem kell. A régi katolikus templomnak nincs helye. Minket vont felelősségre azért, mert két templom van a faluban. Annak idején ugyanis bosnyák sokacokat telepítettek ide. Nem akartak magyar templomba járni, másikat építettek maguknak. A miénket még a pécsi püspökség építette, hát ennek berendezéseit verte szét a darázs plébános, aki egy szót se akar magyarul kiejteni a száján – panasolja a rádió riporterének a drávaszögi idős asszony.

*

– A Szent György templom első oltárképe, Pesky József alkotása 1842-ben készült el, amelyet azonban a drávaszögi Darázs falu templomának ajándékoztak még a XIX. század utolsó éveiben, amikor a tiroli fafaragók műhelyeiben elkészült a Sárkányölő Szent György oltárszobor és a két mellékoltár. Nem tudom, milyen sorsra jutott ez a méreteiben is hatalmas festmény – tájékoztatott Dobai István atya.

*

– Egyre több magyar hívő tér vissza a Barátok templomába, amióta Dukai Zoltán atya került a rendház élére. Nagyon fontos ugyanis, hogy az emberhez anyanyelvén szóljon a lelkipásztora, a lélek rezdüléseit csak így vagyunk képesek észrevenni, fohászkodni is csak anyanyelvén tud igazán az ember – foglalta össze BOROS GYÉVI István szabadkai nyugalmazott kádármester, akinek a ferences rendház 2006 februárjában a konfrateri címet adományozta. Tiszteletbeli tagnak fogadták maguk közé.

– A keresztény ember nemcsak az, aki éjjel-nappal komor arccal Istenről beszél. Mi is éppen úgy nevetünk, örülünk, táncolunk, mint bárki más. Életvitelünk a nemzeti közösség iránti szolgálatban különbözik az Istent tagadókétól – mondja a kádármester.

*

– Amikor Szabadkán elkészült a Városháza építési terve, Bíró Károly polgármester felsőtavankúti birtokából kétezer hold homokot eladott, abból a pénzből készült el a Városháza alapja. A polgármesternek egyébként Szabadkán, a Bukvátyon volt a szőlőse, amelyben éveken keresztül budárként, szőlőművelőként dolgozott a sógorom. Neki ugyan egy tőke szőlője sem volt, mégis több száz hektó bort préselt minden évben, de a piacra is állandóan hordta a szőlőt – mondja Kovács Gyula, Kelebián. Néhány évi budárkodás után sógorom Nagyfényen vett szállást. Dicsérte is Bíró Károly a szorgalmasságát: Örülök, hogy végre olyan szorgalmas munkásom van, aki vitte valamire a nálam megkeresett pénzből. Az előző szőlőművelőim szegényen jöttek és szegényen távoztak is tőlem.

Évtizedek múltán Bíró Károlytól mindent elvett az új hatalom, lerongyolódva járta a várost. Sógorom ekkor a piacon egy kiló babot öntött a zsebébe. Bíró Károlynak az örömtől könnybe lábadt a szeme: Van még, aki hálával gondol rám, köszönte meg a kiló babot annak, aki észrevétlenül ugyan, de tonnaszámra tulajdonította el tőle a szőlőt.

*

– Botrányt váltott ki Andrej Voznyeszenszkij, amikor színpadon gesztikulálva mondta versét, Moszkva harangjai válaszolnak Budapest harangjainak – mesélte Oláh János Voznyeszenszkij budapesti fellépését.

– Bimm- bamm, bimm-bamm – kezdte kezét lóbálva a költő, a bimm szóra kinyújtott jobb kezét lóbálta, amely a válaszként érkező bammra a bal kéz útját állva könyéknél behajlott és a hallgatóknak egyértelműen a közismert bemutatást jelentette meg.

*

– A Symposion-nemzedék jugoszláv szellemiséggel termékenyvé tett társadalmi és irodalmi szemléletmódja mennyire tudott évek múltán is frissítően hatni a folyóirat köré csoportosuló fiatal írókra? – tette fel a kérdést Fenyvesi Ottónak Lovas Ildikó a Kosztolányi Napok keretében megtartott rendezvényen. Számomra meglepő volt ezt a jugoszlávság vállalására buzdító beszélgetést hallani éppen itt Kosztolányi városában és a Kosztolányi gimnáziumban. Mit is mondhatott Fenyvesi, mint azt, hogy Tolnai mesterének tekinti, a szellemi örökségről pedig annyit, hogy fordítói munkásságában jelent számára forrást a délszláv írók ismerete. Mit kérdezett volna Lovas mondjuk Zrínyitől, hogy legszebb magyar eposzunkra, a Szigeti veszedelemre miként hatott a török szellemiség? II. Rákóczi fejedelemtől pedig, hogy szabadságharcát mennyire segítette a labanc szemléletmód? Mit és milyen messzemenő következtetéssel kérdezett volna az Alekszandar Petrovics néven született Petőfitől?

*

Majálisozás Palicson, ahol egykor otthon éreztük magunkat. Igaz, akkor még a villamosról fűtőkben lelógva utaztunk a fürdőhelyre. Ott már gyalogosan sétáltunk el a sárfürdő és a nádtetős szálloda előtt a női fürdő felé. Ma már a sárfürdőnek és a nádtetős szállodának nyoma sincs, a női fürdő is lassan a csónakház sorsára jut. Az újvidéki televízió riportere, Juhász Zoltán megkérdejelezi a munka ünnepét, mert nagy, túlon túl nagy a munkanélküliek száma. Meg sem fordul a fejében, hogy a majális nemcsak munkásmozgalmi ünnep, hanem a családok védőszenájé, a munkás Szent Józsefé elsősorban. Helyette a Belgrádból érkező nosztalgiavonatról beszél, amelyet nem a tűzoltózenekar, hanem a tájtól idegen lomha ritmust dohogó fúvósbanda köszönt.

– „Gulaš”-t főznek az emberek – közli a riportert, majd megkérdezi a tömbmagyarság egyik szakácsát:

– Mit főz, Jóska bátyám?

– „Juneći paprikaš”-t! – válaszol Kosztolányi nyelvén a multikultúrával megáldott Jóska bácsi.

*

Balogh Pista a Magyar Szó Kilátó rovatában a keresztvív utolsó cseppjét is levette Gulyás Jóskáról. Talán még igaza is lenne, ám gyanút kelt, hogy a pártállamban megszokott tételek sora cseng ki támadásából, miszerint Gulyás maradjon a versírásnál, semmi másról ne legyen elmarasztaló véleménye, hagyja azt meg nekik, a kommunista világ és az ateista értékrend akkori formálóinak. A többiek, köztük Gulyás pedig hálával és köszönettel legyen a Balogh Pisták iránt, akik – mert az volt a dolguk – időnként véletlenül koncot is vetettek a nyomorultaknak.

*

– Még mindig sokan élnek közöttük, akik a cselekvő hit helyett a kivárázó álláspontot választják. Arra várnak, hogy meglássák, ebben a forrongó társadalmi helyzetben merre billen a mérleg nyelve, milyen irányba indul a közösségi élet. Nem érzik a mulasztással elkövetett bűn súlyát, azt, hogy minden tétlenül eltöltött pillanat jövőnket, életminőségünk alakulását teszi tönkre, számbéli fogyatkozásunkat segíti. Aki még mindig nem mer vallása mellett kiállni, az feltehetően politikai kérdésekben sem foglal állást, ez pedig arra utal, hogy alapvető erkölcsi állásfoglalásokban is nagyon ingatag, állandóan változó magatartást tanúsít – fejtette ki Szent György napi beszélgetésünkkel Dobai István atya.

*

– Nemcsak elitet kell képezni, hanem a nevelést mindenkiére ki kell terjeszteni. Az általános iskolák mellett a szakközép- és szakiskolákra is. Fontosabb ez, mint az öt százalék elit képzése a gimnáziumokban. A felekezeti iskolákon túl a felekezeti iskolahálózat megteremtése lenne tehát szükséges, hiszen egy kormány nem biztos, hogy elkötelezett a katolikus, vagy a nemzeti szellembe nevelő keresztény iskolák iránt – fejtette ki az újmisési P. Biacsi Dávid jezsuita atya.

*

A hitében is megcsappant délvidéki magyarság a pártállami és jelenlegi „rátermett” vezetői által élettévesztett helyzetbe került. A keresztény magyar értelmiségi nem nézheti tétlenül a pusztítást és pusztulást, amit korábban a testvériség-egység, ma a multietnikus, -kulturális, -konfesszionális jelszavak mögé rejtett beolvasztási törekvés

okoz. Sokkal erőteljesebben kell hitünket megfogalmazni, megjeleníteni ott, ahol egykor a kard és kereszt erejével Hunyadi és Kapisztrán Szt. János szerzett megbecsülést nemzetünknek, tehát nekünk méltatlan utódoknak is, akiknek még jutott őseink, nagyszüleink és szüleink hiterejéből. A hitet azonban nemcsak felélni, hanem gyarapítani is kell, hogy jusson unokáinknak is! Példaképeink ne a tétlenkedők legyenek, hanem Tempfli József nagyváradi püspök, aki nemcsak papszentelésen mondja: hidd, tanítsd, kövesd!

– Már egyetlenegy hívő miatt is szükséges annak anyanyelvén misézni – mondta a nagyváradi püspök, amikor arról kérdezték, hány hívőnek kell lenni ahhoz, hogy magyar nyelven tartsák a szentmisét.

*

A Keresztény Értelmiségi Kör részéről egy Budapesten tartott rockkoncert kapcsán hangzott el egy felhívás az imára, hogy ne essünk a gonosz szellemiség hatása alá. Nem láttam viszont ellenvetést az idén Szabadkán rendezett nagyszombati bulizással kapcsolatosan, sem felbuzdulást nem tapasztaltam a nemzet lelki megújulásáért indított imaösszefogásért, pedig már odajutottunk, hogy nemzeti sirásaink Szerbiát kiáltják ki anyaországunknak. Hogy ezt ellenvetés nélkül tehetik, annak következményeivel nemcsak nekik, hanem nekünk is számolnunk kell, akik szótlanul tűrjük a közösségünk, nemzetünk ellen elkövetett ilyenemű bűnöket is. Nem lehet skizofrén módon, a templomban hívőként, a közéletben pedig úgy mozogni, mintha a legnagyobb ateisták lennénk!

*

Délvidéki pedagógusaink egyhetes továbbképzésen, a Bolyai Nyári Akadémián vettek részt Székelyudvarhelyen. Szabadidejükben csoportosan járták a várost, emléktárgyakat vásároltak.

– Elnézést, innen hiányzik egy gyertyatartó – fordult az üzletből távozni készülő délvidéki csoport után az elárusító. Pedagógusaink megtorpanak. A boltos bezárta az ajtót, a táskák tartalma a pultra került. H. E., az újságokba is irogató bánáti iskolatitkárnő táskájából előkerült a gyertyatartó.

*

Szabadkán a XXI. századfordulóig magyarként ismert külvárosi iskola diákjainak egy autóbusznyi csoportja Pécsre látogatott. A vendéglátó iskola alkalmi műsort adott tiszteletükre. A felcsendülő himnusz akkordjaira az ötven vajdasági gyermek közül csupán egy állt fel és éne-

kelte nemzet- és kortársaival nemzeti imánkat. A nevetgélő szabadkaiakat végül is a helybéli tanárok kitessékelték az ünnepségről.

– Túlságosan távol álltam a gyerekeinktől, így nem védhettem meg őket – mondta a kísérőtanár szerepét betöltő iskolapszichológus. Megvédeni? Nem megtanítani kellene inkább fiataljainkat a himnusz szövegére, és arra, hogy miként kell viselkedni annak éneklése közben?

*

Az egykor hetipiacairól és vásáraitól közismert, a szinte tórendszerrel körülvett tanyavilágban, Vögyön eltűntek a vizek, a nádasok. Helyettük búzatáblákat fodroz a tavaszi szél. A Vida-kocsma helyét csak a néhány fa között az összeomlott falakból megmaradt domb jelzi. A tanyasi iskola helyén viszont már sárgaföld sem látszik. Az utak kereszteződésében levő téren csak a barnára festett fakeoszt megeléje mutatja beszédesen, egykor itt magyar hi-

vők közössége élt. Hogy emléküket valaki ma is ápolja, azt a keresztnél elhelyezett mindig friss virág tanúsítja.

*

Vögyön az árokparton borostás arcú juhász früstököl. Mellette egy fiatalember áll a közeli tanyák egyikéről.

– Nem tudna nekem egy lányt javasolni? Lehet szegény, akár gyerekkel, mindegy, csak feleségül jönne, ideköltözne hozzám – fordul feléem M. E., aki a kőművesekkel jár dolgozni, itt Vögyön pedig öt hold földje és háza van.

*

Hazafelé megy a család. Gunarasról Bogarasra. A fák között a házakat nem lehet látni, csak a gunarasi templomot. Jobban, mint ott, a faluban. Öt gyermek és a két fiatal szülő gyalogol az üresen álló bogarasi házak előtt. Az iskola épületében már csak az óvodások tanterme áll berendezetten, ám a játszótéren egyre nagyobb a fű. Nem ugrálják le a hancúrozó gyerekek.

